IT EIBERTSHIEM

JAARVERSLAG

2025

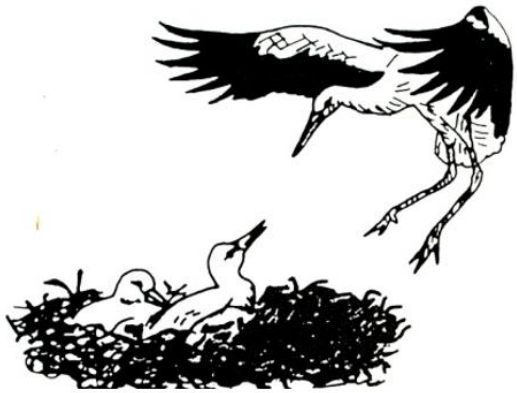

Met een voorwoord van dhr. Henk Kroes.

Een terugblik op 45 jaar It Eibertshiem.

En hoe staat het wereldwijd met onze ooievaars.

WWW.OOIEVAARS.NL

Of

Ooievaars.nl

Voorwoord

Vijfenveertig jaar It Eibertshiem – wat een prachtige mijlpaal. Als oud-secretaris en later directeur van It Fryske Gea, kijk ik met veel waardering terug op de beginjaren van dit bijzondere project in De Alde Feanen. In 1980 werd het officieel geopend, in een tijd dat de ooievaar in Fryslân vrijwel verdwenen was.

Een belangrijke drijvende kracht toen was Hylke Folkert de Boer, voorzitter van It Fryske Gea van 1965 tot zijn overlijden in 1984, en ook bestuurslid van de Bond van Friese Vogelwachten. Hij was een bevlogen man met een groot hart voor de natuur – en vooral voor vogels. Dankzij zijn enthousiasme en vasthoudendheid kreeg het idee van een ooievaarsstation in Earnewâld echt vorm.

Ik herinner me nog een discussie met ons AB-lid, notaris De Vries uit Gytsjerk. Hij zag graag dat het buitenstation zou komen in de omgeving van de Grote Wielen, waar It Fryske Gea ook bezittingen had. Maar het bestuur gaf de voorkeur aan De Alde Feanen, naast het bedrijfsgebouw *De Reidplûm*. Daar was permanent toezicht aanwezig, ruimte voor voorlichting en opslag van voedsel voor de vogels. Achteraf gezien was dat een verstandige keuze – het bleek de ideale plek.

Wat begon als een klein initiatief om de ooievaar weer een kans te geven, is uitgegroeid tot een succesverhaal. Van bijna geen broedparen in 1980 tot zo'n tweehonderd in Fryslân vandaag de dag – dat zegt genoeg. Het laat zien wat samenwerking, betrokkenheid en doorzettingsvermogen kunnen opleveren.

Tegelijkertijd blijft de opdracht dezelfde: zorgen dat onze natuur leefbaar blijft, voor vogels én voor mensen. Daarvoor zijn plekken als It Eibertshiem van onschatbare waarde.

Met dank en waardering voor iedereen die zich de afgelopen 45 jaar heeft ingezet – en met vertrouwen in de toekomst – wens ik de stichting veel succes in de komende jaren.

Met hartelijke groet,
Henk Kroes
(voormalig secretaris en directeur van It Fryske Gea)

(Hylke Folkert de Boer bij de opening in 1980)

(Henk Kroes 2025 / © S. Kroes Bouma)

Foarwurd

Fiif-en-fjirtich jier It Eibertshiem – wat in prachtige mylpeal. As âld-sekretaris en letter direkteur fan It Fryske Gea sjoch ik mei in soad wurdearring werom op de begjinjierren fan dit bysûndere projekt yn De Alde Feanen. Yn 1980 waard it offisjeel iepene, yn in tiid dat de earrebarre yn Fryslân hast folslein ferdwûn wie.

In wichtige driuwende krêft yn dy tiid wie Hylke Folkert de Boer, foarsitter fan It Fryske Gea fan 1965 oant syn ferstjerren yn 1984, en ek bestjoerslid fan de Bond van Friese Vogelwachten. Hy wie in ynspirearjende man mei in grut hert foar de natuer – en benammen foar fûgels. Troch syn entûsjasme en fêsthâlden krige it idee fan in earrebarrestasjon yn Earnewâld echt foarm.

Der komt my ek noch in diskusje yn't sin mei ús AB-lid, notaris De Vries út Gytsjerk. Hy woe graach dat it yn' e omkriten fan de Grutte Wielen komme soe, dêr't It Fryske Gea ek besit hie. Mar it bestjoer joech de foarkar oan De Alde Feanen, neist it bedriuwsgebou De Reidplûm. Dêr wie permanint tafersjoch, romte foar foarlichting en opslach fan foer foar de fûgels. Efterôf besjoen wie dat in wiis beslút – it die bliken de ideale lokaasje te wêzen.

Wat begûn as in lyts inisjatyf om de earrebarre wer in kâns te jaan, is útgroeid ta in súksesferhaal. Fan hast gjin briedpearen yn 1980 oant sa'n twa hûndert yn Fryslân hjoed-de-dei – dat seit genôch. It lit sjen wat gearwurking, belutsenens en trochsettingsfermogen opleverje kinne.

Tagelyk bliuwt de opdracht deselde: soargje dat ús natuer libbensfetber bliuwt – foar fûgels én foar minsken. Dêrfoar binne plakken as It Eibertshiem fan ûnskatbere wearde.

Mei tank en wurdearring foar elkenien dy't him de ôfrûne 45 jier ynset hat – en mei fertrouwen yn 'e takomst – winskje ik de stifting in protte súkses yn 'e kommende jierren.

Mei hertlike groetnis,
Henk Kroes
(âld-sekretaris en direkteur fan It Fryske Gea)

De N347 hebben we maar even omgedoopt Ooievaarsweg!

Een terugblik op 45 jaar

It Eibertshiem.

Voor ons was 2025 een feestelijk jaar want op 8 mei vierden we het 45-jarige bestaan. De gehele week stond in het teken van de ooievaars en alleen al in die week kwamen op onze website 10630 mensen een kijkje nemen en op onze facebookpagina passeerden we de 200.000 volgers. Prachtig dat mensen zo kunnen genieten van de ooievaars en fantastisch dat er in vergelijking met 1980 toen er geen enkel broedpaar meer was in Fryslân, nu weer ruim 200 paren zijn. En Nederland telde toen nog 16 paren en nu zijn er rond de 1900 broedparen. Wat dat betreft is onze missie uit 1980 dus zeer geslaagd.

Prachtig ook dat Henk Kroes in zijn voorwoord dan ook zegt dat dit laat zien wat samenwerking, betrokkenheid en doorzettingsvermogen op kunnen leveren. Want vooral dat laatste hadden we als stichting nodig. De start in 1979 ging vrij voorspoedig, ergens in de zomer werd ik gepolst door C.J.A. Wijnaendts, de toenmalige projectleider van Vogelbescherming Nederland en even later volgde het eerste telefoontje van Dhr. J. Krekt, de rentmeester van It Fryske Gea. In januari van 1980 hadden we als Vogelwacht Garijp het eerste gesprek met Dhr. Krekt in het bedrijfsgebouw te Earnewâld. Daarna volgden de contacten met Oudega en Grou en uit die 3 vogelwachten en IFG zodoende ontstond It Eibertshiem.
De plannenmakerij en de daadwerkelijke bouw verliep voorspoedig en ook de financiering volgde al snel in goede richting en na de opening op 8 mei waren de eerste 60 donateurs een feit en kregen we 1000 gulden van de B.F.V.W. en ook 1000 gulden van het Vogelverzorgingsfonds. En eind 1980 hadden we al ruim 200 donateurs en waren alle ooievaars ook "in de kost genomen" voor 100 gulden per jaar.

Maar……daarna begon het echte werk, want om ooievaars in gevangenschap tot paarvorming en tot broedden te krijgen bleek geen sinecure. Na 10 jaar waren er 14 jongen groot geworden en in de kooi kregen we maar 2 x een jong groot, dus dat laat wel zien dat doorzettingsvermogen wel een must was voor de stichting.
En dat de aanhouder wint is duidelijk geworden want in 10 jaar die hierop volgden werden er 100 jongen groot en de totaalstand is nu 529 jongen welke in Earnewâld zijn opgegroeid. Een ander succesverhaal ontwikkelde zich in Beetsterzwaag, daar kwam in 1998 de eerste ooievaar weer tot broedden tegenover van Harinxmastate. Dit nest was vanaf beging 1900 ook altijd bezet en in 1947 werd daar voor het laatst gebroed. Wel werd het nest al die jaren in stand gehouden en na 50 jaar kwam daar dus weer een paar tot broedden. In de 25 jaar welke volgden groeide het aantal nesten daar tot 55 stuks en nu zijn daar 1081 jongen opgegroeid en dat toont dus ook de kracht van het biotoop aldaar!

Onze missie was om, de ooievaars in Fryslân (en ook daarbuiten) weer terug te krijgen en met de hulp van vele anderen in Nederland is dat een succesverhaal gebleken.

Wij hopen dan ook dat u samen met ons blijft genieten van de natuur, de vogels en de ooievaars in het bijzonder. Onze webcam staat dan ook halverwege maart weer voor u klaar via www.ooievaars.nl

Resultaten in 2025.

We weten al lange tijd dat vooral het weer van invloed is op de resultaten en 2025 kende een erg droog voorjaar. In maart hadden we al een record warmte van 20ºC en sinds 1906 was het nog nooit zo droog met gemiddeld 6 mm neerslag. April was ook warm (laatste week 20ºC tot 26ºC) en droog evenals mei en juni met 55mm en 51mm neerslag.
Het voedselaanbod voor de ooievaars komt daarmee onder druk te staan en in het aantal jongen welke groot worden zien we dat dan ook terug. En de resultaten waren dus beneden gemiddeld.
In Earnewâld hadden we op 21 nesten nog 13 jongen (waarvan we 9 konden ringen) en in Beetsterzwaag hadden we op 54 nesten 55 jongen (waarvan we 44 konden ringen) en daarmee komen we dus gemiddeld niet aan 1 jong per nest. Op de door ons bezochte 75 nesten hadden we op slechts 2 nesten 3 jongen en op veel meer nesten dan gebruikelijk was geen jong meer te ontdekken.

In geheel Fryslân zijn nu ruim 200 broedparen.

Landelijke resultaten.

Het beeld vanuit Fryslân wijkt niet veel af van het landelijke resultaat. In heel Nederland wordt het totale aantal broedparen nu geschat op ongeveer 1900. Het aantal jongen wat er per jaar groot wordt zal dan zo rond de 3000 liggen. Dat is uiteraard een gemiddelde en daarbij moeten we ons ook realiseren dan ongeveer 15% van de jongen nog leeft in het jaar daaropvolgend.

Resultaten wereldwijd.

In 2024 is er internationaal weer een telling gehouden van het aantal broedparen. Dit vindt eens in de 10 jaar plaats. Bij de telling van 2014 werd de populatie wereldwijd geschat op 265.000 tot 285.000 paar.

In 2024 is de schatting dat er nu 325.000 tot 337.000 broedparen zijn. Dat betekent een groei van ruim 20% in 10 jaar. Van de 55 landen waar de ooievaar voorkomt zijn er nu vanuit 51 landen de gegevens. Het wachten is nog op Roemenië, Polen, Spanje en Rusland.

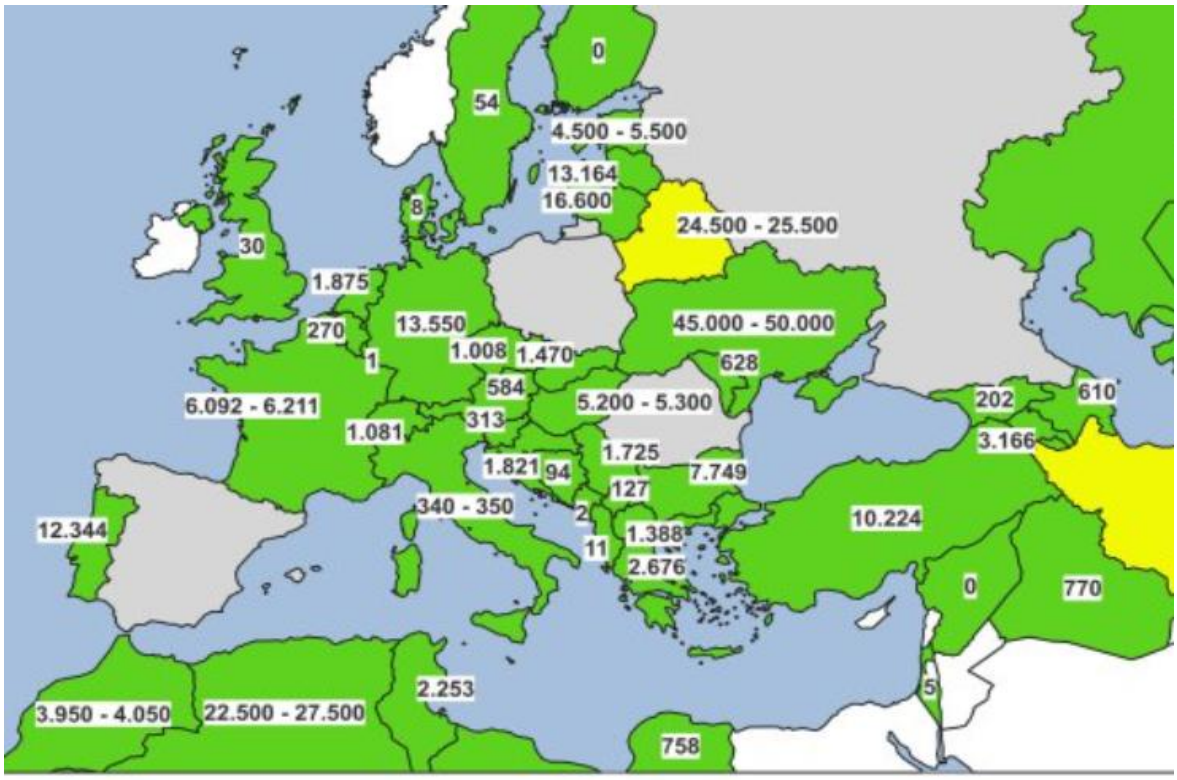

We zien in de verspreiding van de ooievaars dus grote verschillen. Nederland met 1857, paar en België met 270 paar. Duitsland daarentegen telt dan 13.550 en Frankrijk ruim 6000 en Zwitserland 1081. Dat lijkt heel opvallend maar als we naar eigen land kijken is dat eigenlijk goed vergelijkbaar. Zeeland, Brabant, Limburg en Noord-Holland tellen ook maar weinig ooievaars in vergelijking met bijvoorbeeld Gelderland, Overijssel en Fryslân.

Onze provincie telt nu ruim 200 broedparen maar in het overgrote deel van onze provincie is geen broedpaar te bekennen en dat is de afgelopen 125 jaar ook altijd al zo geweest. Op het provinciekaartje zie je de blauwe lijn en alle broedparen bevinden zich (voor 95%) binnen die blauwe lijn. Het biotoop blijft de bepalende factor voor wel of geen broedparen.

De conclusie mag dus zijn dat het met de ooievaars heel goed gaat, of je nu kijkt naar Fryslân, Nederland of wereldwijd. Toch blijven er ook gevaren op de loer liggen, want een geschikt biotoop kan ook zo op de schop gaan, groot of klein. In Polen daalde de stand van de ooievaar tussen 2004 en 2014 al meer dan 10% door de intensivering van de landbouw. Daarom is het ook jammer dat de cijfers vanuit Polen er nog niet zijn, want juist daar waren in 2004 nog ruim 52.000 broedparen.
En wat te denken van de vogelgriep, als die de kop opsteekt tussen Bakkeveen en Beetsterzwaag of tussen Tietjerk en Earnewâld. Dan kan de halve populatie van Fryslân ook zo het loodje leggen, kijk naar de verontrustende beelden vanuit Spanje waar men in een week tijd 250 dode ooievaars, getroffen door de vogelgriep verzamelde.

Ander nieuws.

Via Freerk Jelsma, ons stichting lid welke al een 15 jaar voor ons het ringwerk verzorgt krijgen we ontzettend veel gegevens binnen en leren we veel over het reisgedrag van “onze” ooievaars. We zien dan bijvoorbeeld dat er in december een 10-tal van onze vogels vanuit Earnewâld en Beetsterzwaag gespot worden in en rond Oss waar ze verblijven bij de milieustraat. Verder is er een groot aantal meldingen vanuit Spanje waar een groot deel van onze ooievaars overwinteren. Maar ook de trek in augustus komt prachtig in beeld. De eerste meldingen komen dan uit zuidelijk Nederland, dan volgt België en Frankrijk en vervolgens komen de meldingen uit Portugal en Spanje. Meldingen uit het Afrikaanse continent zijn zeer zeldzaam. We weten wel dat ze daarnaartoe trekken, want dat zien we door de gps-gegevens van de gezenderde ooievaars vanuit België, Duitsland en Polen maar ringaflezingen vanuit dat continent zijn op 1 hand te tellen. In totaal kregen we in 2025 165 terugmeldingen, soms zelfs meldingen dat men alleen een poot met ring vindt, deze keer op de grens van Duitsland en Zwitserland. En ook in de broedtijd krijgen we bijvoorbeeld foto’s vanuit Duitsland, Denemarken, Zwitserland en Frankrijk van de ooievaars geboren in Fryslân, welke daar op het nest zitten. En omgekeerd zien wij natuurlijk ook buitenlandse ooievaars hier op het nest. Aan de Wester Es in Appelscha zat bijvoorbeeld een Duitse ooievaar op het nest (DE7T453) en ook in Ryptsjerk ging het om een Duitse en in Liempde trof ik YO 580 een Belgische.

Onze ringer Freerk Jelsma aan het werk.

J’etais content de la photo monieur F. Mortreux, de France, Il a trouvé notre cogogne sur le nid. LI avait déjá été repéré en Angleterre.

Blij was ik met de foto van Dhr. F. Mortreux uit Frankrijk. Hij trof namelijk een van “onze” ooievaars op het nest in Frankrijk. Eerder al hadden we meldingen gehad van broedende ooievaars uit Denemarken en Duitsland, en nu dan dus ook uit Frankrijk. Grappig daarbij is dat deze ooievaar in 2018 een maand lang werd waargenomen in Engeland. Hij/zij is geboren in 2015 in Earnewâld.

Tot slot, hopen we dat u met veel plezier dit verslag over de ooievaars leest en misschien wil u het zelfs doorsturen naar vrienden en bekenden welke ons nog niet volgen of de beelden van onze webcam kennen. En naast onze website op www.ooievaars.nl kunt u ons ook volgen via Facebook Ooievaars.nl

In het afgelopen jaar kwamen er meer dan 100.000 bezoekers op de website en via FB kwamen er wekelijks 1000 volgers bij en zo kijken daar ruim 215.000. ***Stichting It Eibertshiem januari 2026.***